

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ
ДОРΟΣЛИХ НАПН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗАСОБІВ
НАВЧАННЯ НАПН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ НАПН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ
БАЛТІЙСЬКА МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ (ЛАТВІЯ)
ПЕТРОШАНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РУМУНІЯ)

МАТЕРІАЛИ
IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**НАУКОВА ШКОЛА АКАДЕМІКА ІВАНА ЗЯЗЮНА У
ПРАЦЯХ ЙОГО СОРАТНИКІВ ТА УЧНІВ**

23–24 травня 2018 року

Харків
2018

Кньш А.Е., Гриценко И.И. Качества лидера на современном этапе развития общества	154
Кобець В.М. Готовність майбутніх менеджерів до професійної діяльності: сутність, структура і показники оцінки.....	157
Мартиненко О.М. Формування умов становлення майбутніх командирів-управлінців у сфері військово-професійних відносин ...	161
Мовчан Я.А., Молька В.В. Стили лидерства как детерминанты эффективности работы современного лидера –руководителя.....	163
Мовчан Я.О., Ключко С.А. Проблема формування високодуховних лідерів-управлінців національної еліти в Україні.....	166
Мовчан Я.А., Праженик А.В. Качества лидера как составляющие успешного ведения бизнеса	170
Топчий А.С. Значение духовности в формировании гуманитарно-технической элиты.....	174
Черкашин А.І. Особистісна професійна зрілість як показник успішності майбутнього професіонала.....	176
Шаполова В.В. Сучасні тенденції формування майбутнього лідера	178
Шквиря А.Н. Вивчення особливостей адаптивних компонентів структури особистості фахівця.....	181

Секція 3.

Muradian Vartan Identity of a migrant in psychosocial aspect of arrival to new environment	184
Дольська О.О. Вплив інтелектуальне-когнітивної «технології себе» на формування методологічної опції наукового аналізу	186
Lobas Viktoria The review of a "guru- adept" concept.....	190
Сагуйченко В.В. Актуальність гуманітарної освіти для техніко-технологічного розвитку	193
Угленко О.П. Державне управління в умовах інформаційних процесів у суспільстві	196

Секція 4.

Жукова О.А. Ігрові технології як умова особистісного розвитку майбутніх фахівців	199
Заїчко А.С. Педагогічна бібліотерапія як засіб для підготовки майбутніх вчителів нової української школи.....	202

Квасник О.В., Жушма Т.В. Лідерський потенціал студентів як вагомий чинник соціально-економічного прогресу	205
Квасник О.В., Кононенко А.С. Формування іншомовної компетентності студентів-психологів на основі індивідуального підходу	208
Кушнір С.П. Можливості інтеграції змісту навчальних дисциплін у підготовці майбутніх вихователів	211
Михайличенко В.Е. Технология «портфолио» и необходимость её использования во время обучения в ВУЗе	214
Орел-Халік Ю.В. І.А. Зязюн про особливості формування культури професійного спілкування	217

Секція 5.

Гриньова М.В., Пивовар Н.М. Сучасний стан розвитку навчальної дисципліни «Основи педагогічної майстерності»	221
Кухаренко В.М. Інформаційна та педагогічна культура викладача	225
Литвин А.В., Федюк Г.З. Компоненти педагогічної майстерності вчителя.....	228
Мамедова І.О., Соколова Е.Т. Створення умов комфортного педагогічного коучинг-середовища у творчих лабораторіях методистів як засіб підвищення професійної майстерності вчителів.....	231
Манчуленко Л.В. Педагогічна культура майбутніх педагогів як умова розвитку їх професіоналізму	234
Перетяга Л.Є. Голосова культура як складова педагогічної культури педагога	237
Самодрин А.П. Педагогіки добра І.А. Зязюна: ціннісні орієнтири педагогічної дії.....	240
Сущенко Р.В. Професійно-етична компетентність інженера ХХІ століття в світлі філософії І.А.Зязюна	244
Фидровская М.Г. Проблемы современной науки и христианский взгляд на вещи	246

Секція 6.

Болдирев К.В. Порівняння основних навчальних програм з дисциплін, необхідних для формування професійної компетентності психолога.....	248
Варава І.М. Формування науково-дослідницької компетенції у студентів вищих технічних навчальних закладів	251

Наукова школа академіка Івана Зязюна у працях його соратників та учнів: Матеріали IV науково-практичної конференції 23–24 травня 2018 року/ За заг. ред. Романовського О.Г., – Х.: НТУ «ХПІ», 2018. – 328 с.

Автори несуть повну відповідальність за опубліковані матеріали.

Містить матеріали науково-практичної конференції, в яких розглянуті напрямки філософії освіти і розвитку педагогічної науки з точки зору Івана Андрійовича Зязюна, його соратників та учнів.

Організаційний комітет:

Голова оргкомітету – **Романовський Олександр Георгійович**, завідувач кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами ім. академіка І.А. Зязюна, член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор.

Заступник голови оргкомітету – **Панфілов Юрій Іванович**, начальник методичного відділу НТУ «ХПІ», кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами ім. академіка І.А. Зязюна.

Вчений секретар – **Шаполова Вікторія Валеріївна**, старший викладач кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами ім. академіка І.А. Зязюна, кандидат педагогічних наук.

©Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», 2018

Пленарне засідання

*Сокол Є.І.
м.Харків, Україна*

СИСТЕМА CDIO ЯК СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ТЕХНІЧНІЙ ОСВІТІ

Світ розвивається, і це ми всі добре розуміємо. Змінюються економічні уклади, змінюється технічне обладнання, змінюється багато речей, які повинні допомагати навчати студента. Безумовно, дуже важливо своєчасно переглядати ті новації, які повинні відбуватись в педагогічних технологіях.

Постать вчителя, про яку казав Іван Андрійович Зязюн, не можна замінити нічим, ніякою технікою. Тільки те, що передається від вчителя до учня, - це найбільш важливе, що може відбуватись.

Колись перший ректор Харківського технологічного інституту В.Л. Кирпичов казав, що це велике таїнство, коли вчитель і учень обмінюються своїми знаннями. І те, що передається від вчителя до учня неможливо ні прочитати в книгах, ні подивитись по телебаченню. Це той особистий досвід, який є у великого вчителя для того, щоб він мав можливість передати своїм учням. Для цього ми збираємось, обмінюємось новаціями, обмінюємось новими напрямками в педагогічних технологіях. І це дає можливість рухатись вперед.

Педагогічні технології – це дуже важлива, дуже тонка і складна річ. Як представник технічної освіти я пропоную свої думки щодо подальшого розвитку цього напрямку і як ті педагогічні технології, які започатковуються в цьому напрямі, відповідають загальним принципам педагогіки і виховання молодих студентів.

Основну увагу я приділю трансформації інженерної освіти на основі міжнародної ініціативи CDIO. Світ не стоїть на місці, а рухається вперед. Пройшло вже багато років, як у 1989 році була підписана Болонська декларація, а після цього у 1998 році було засновано Болонський процес, який визначив єдині підходи представників європейської освіти на освітній процес, які, перш за все, пов'язані з чисто педагогічними підходами,

Болонський процес зробив великий крок уперед з точки зору застосування нових педагогічних технологій. Але він також зробив дуже важливий крок пов'язаний з тим, що зазначив необхідність зали-

педагогічної культури, яка постійно трансформується під впливом змін, що відбуваються в сучасній індустріальній революції 4.0.

Література. 1. *Tony Bates*. Culture and effective online learning environments. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.tonybates.ca/2016/05/15/culture-and-effective-online-learning-environments/> 2. *Stephen Downes*. Knowledge, Education, and the Role of Teachers [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://halfanhour.blogspot.com/2017/08/knowledge-education-and-role-of-teachers.html> 3. ISTE Standards for Educators [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.iste.org/standards/for-educators>

Литвин А.В., Федюк Г.З.
м. Львів, Україна

КОМПОНЕНТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

У модернізації української освіти провідна роль належить учителю нової генерації, готовому до своїх функцій, який розуміє психологічні та дидактичні закономірності, враховує педагогічні принципи, здатний мислити креативно, планувати освітній процес, успішно вирішувати проблеми навчання та виховання. Підготовку вчителя нині розглядають як процес становлення його особистості, розвитку загальної та педагогічної культури і формування основ педагогічної майстерності.

Наукові дослідження поняття «педагогічна майстерність» розпочались із появою публікацій, присвячених новим підходам до професійної підготовки вчителів Ю. Азарова, Ф. Гоноволіна, В. Загвязінського, І. Зязюна, Н. Кузьміної, В. Лугового, А. Макаренка, В. Семиченко, В. Сластьоніна, В. Сухомлинського, Н. Тарасевич, Г. Хозяїнова, О. Щербакова та ін.

Мета статті: розглянути особистісні та діяльнісні аспекти категорії *педагогічна майстерність*.

Науковці та практики висунули важливі ідеї про зміст і рівні майстерності вчителя, шляхи її формування та розвитку, взаємозв'язок майстерності та творчості в освітній роботі. Зокрема, Н. Кузьміна визначила майстерність вчителя на основі рівня його досягнень і результативності педагогічної діяльності: «Педагогічна майстерність у продуктивному вирішенні педагогічних завдань пов'язана з умінням протягом відведеного на процес навчання часу підняти на новий рівень

навченості, вихованості всіх або переважну більшість учнів» [2, с. 24-25]. Для цього необхідно розвивати готовність випускників педагогічних ВНЗ до майбутньої творчої діяльності. Ю. Азаров підкреслював, що в діяльності педагога-майстра однаково важливі як особистісні якості (енергія, завзятість і наполегливість, прагнення до досліджень, здатність входити в нову ситуацію тощо), так і професійні вміння та навички, які виявляються в способах організації діяльності учнів [1, с. 360].

Знаний дослідник педагогічної освіти І. Зязюн розглядав майстерність учителя, як комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі, в різних аспектах: як найвищий рівень педагогічної діяльності та вияв творчої активності особистості педагога [3, с. 25]. На переконання вченого, досягнення майстерності виражає спроможність педагога інтегруватися з будь-яким науково-практичним контекстом, досвідом, інформацією, перетворюючи її на джерело, засіб вирішення освітніх завдань і власного професійного зростання. Майстерність – це особливий стан, який уможлиблює рівень професійної свободи вчителя, педагога, вихователя, керівника закладу освіти, визначаючи межі можливого та внутрішньо дозволеного в педагогічній реальності.

Високий рівень педагогічної майстерності зумовлює успішність професійної діяльності, дозволяє вчителю реалізувати особистісний потенціал в творчій праці. Із накопиченням професійного досвіду, безперечно, відбувається розширення педагогічних знань і вмінь, тому вчені включають практичний досвід до структури педагогічної майстерності. На думку Г. Хозяїнова, майстерність ґрунтується на знаннях, особистісних властивостях і педагогічному досвіді [6, с. 81].

Смислова інтерпретація педагогічної майстерності передбачає три основні значення: особистісне утворення (ступінь професійно-педагогічної підготовленості); якісна характеристика педагогічної діяльності (рівень педагогічної вмілості та результативності); соціально-педагогічне явище (соціально задані вимоги до підготовки та якості діяльності педагога).

Дослідники визначають педагогічну майстерність через її складові – знання, вміння, навички, особистісні якості. Так, О. Щербаков поєднує в змісті цього поняття наукові знання, уміння, навички, методичне мистецтво й особистісні якості учителя [7]. За твердженням В. Сластьоніна, «теоретичні знання і засновані на них уміння – це головний, об'єктивний зміст педагогічної майстерності, єдине та загальне для всіх учителів» [5, с. 124]. Поняття майстерності, на думку Ю. Азарова,

включає вміння управляти розвитком учнів; знання духовних цінностей особистості, колективу, групи й уміння збагачувати їх новим змістом; педагогічну логіку, педагогічну техніку і педагогічний такт, а також зацікавленість педагога в долі кожної окремої дитини [1].

Нині у структурі педагогічної майстерності виділяють, переважно, чотири взаємопов'язані блоки: 1) професійно-педагогічні знання; 2) особистісні та професійно значущі якості; 3) педагогічні здібності; 4) уміння та навички будувати освітній процес. Елементами педмайстерності, за І. Зязюном [3, с. 26-29], є: 1) гуманістична спрямованість; 2) професійна компетентність; 3) педагогічні здібності; 4) педагогічна техніка.

Для ефективного розвитку педагогічної майстерності необхідно чітко визначити її структуру, а також найбільш важливі чинники. У цьому контексті науковці слушно розділяють майстерність на дві частини: діяльнісну та особистісну [4, с. 45]. На нашу думку, педагогічну майстерність доцільно розглядати в сукупності таких складових: *особистісні* – педагогічний потенціал, особистісна зрілість, загальна педагогічна культура, індивідуальний стиль, особистісна професійна позиція, самоактуалізація педагога; *діяльнісні* – професійно-педагогічна компетентність, педагогічний досвід, педагогічне мислення, педагогічна техніка, морально-етична діяльність, інноваторство та творчість. Безперечно, цей поділ є умовним, оскільки вони взаємодоповнюються та інтегруються на всіх рівнях розвитку педагогічної кваліфікації вчителя.

Отже, педагогічна майстерність – це вищий ступінь педагогічної діяльності, що виявляється у творчості вчителя, постійному вдосконаленні мистецтва навчання, виховання й розвитку учнів. Майстерність впливає на результати педагогічної діяльності, за якими можна оцінювати її рівень.

На наш погляд, завдання педагогічних ЗВО та інститутів післядипломної педагогічної освіти щодо розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів і вдосконалення вчителів-практиків у контексті завдань нового Закону України «Про освіту» та концепції Нової української школи – сформулювати в них професійно важливі якості: науковий світогляд, моральну свідомість, естетичні погляди; емоційно-чуттєву, інтелектуальну та вольову активність; психофізіологічну готовність; педагогічний такт, стиль і манеру поведінки; актуальні психолого-педагогічні знання, вміння організувати освітню роботу, навчально-виховні заняття, брати участь у творчому педагогічному пошуку; здатність до постійного самовдосконалення.

Література. 1. *Азаров Ю. П.* Искусство воспитывать : кн. для учителя / Ю. П. Азаров. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : Просвещение, 1985. — 448 с. 2. *Кузьмина Н. В.* Способность, одаренность, талант учителя / Н. В. Кузьмина. — Л. : Знание, 1985. — 32 с. 3. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. — 3-тє вид., допов. і переробл. — К. : СПД Богданова А. М., 2008. — 376 с. 4. *Романова К. Е.* Методическая система формирования и развития педагогического мастерства будущих учителей технологии : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08 / Романова Каринэ Евгеньевна. — Шуя, 2010. — 513 с. 5. *Сластенин В. А.* Формирование личности учителя советской школы в процессе профессиональной подготовки / В. А. Сластенин. — М. : Просвещение, 1976. — 160 с. 6. *Хозяинов Г. И.* Педагогическое мастерство преподавателя : метод, пособие / Г. И. Хозяинов. — М. : Высш. школа, 1988. — 168 с. 7. *Щербаков А. И.* Психологические основы формирования личности советского учителя в системе высшего педагогического образования / А. И. Щербаков. — Л. : Просвещение, 1967. — 266 с.

Мамедова І.О., Соколова Е.Т.
м. Дніпро, Україна

СТВОРЕННЯ УМОВ КОМФОРТНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО КОУЧИНГ-СЕРЕДОВИЩА У ТВОРЧИХ ЛАБОРАТОРІЯХ МЕТОДИСТІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛІВ

Сучасна модель реформи освіти створює сприятливі умови для розкриття внутрішнього необмеженого потенціалу кожного з учасників освітнього процесу. Учням відкриваються можливості зануритися у повноцінне інтерактивне навчання, формувати критичне мислення, розкривати творчий потенціал на засадах креативності, проводити власні досліди та експерименти і найголовніше дається можливість стати повноцінним високо компетентним спеціалістом. Вчителі плідно працюють над вдосконаленням власних методик викладання, пошуком нових мотиваційних аспектів, створенням ситуацій успіху для дітей. Звичайно це є дуже виснажливим процесом, велика кількість морально-психологічних зусиль, терпіння та натхнення потребує така робота педагогічних працівників. Тому не останню роль потрібно від-